

3. EKSPANSJA KOLONIALNA – NOTATKA

1. Początek kolonizacji Nowego Świata

a) cele kolonizacji:

- zagrabienie bogactw,
- założenie osad; sprowadzenie osadników z Europy,
- utworzenie faktorii handlowych,
- całkowite podporządkowanie nowych terenów

b) Krzysztof Kolumb gubernatorem generalnym nowych ziem z ramienia Hiszpanii

c) początkowo Hiszpanie skolonizowali Haiti, Puerto Rico, Kubę i Jamajkę

d) zmiany na ziemiach skolonizowanych:

- zakładanie nowych gospodarstw, na których pracowali niewolniczo Indianie,
- rozpoczęto uprawę trzciny cukrowej, która zdominowała gospodarkę wysp,
- wprowadzono zasadę eksterminacji Indian, którzy nie chcą podporządkować się nowym zasadom.

e) skutki kolonizacji:

- organizowanie konkwisty – zbrojnych wypraw przeciwko Indianom,
- wyniszczenie populacji Indian na wyspach Morza Karaibskiego,
- wyparcie kultury Indian i zastąpienie jej kulturą europejską,
- wyniszczenie populacji na skutek chorób zakaźnych, których wcześniej w Ameryce nie znano: dżuma, żółtej febry, cholery, tyfusu. W ciągu 50 lat umarło 80 – 90% populacji (40 – 45 mln ludzi)

2. Podbój Meksyku przez Hiszpanów 1519 – 1521

a) Hiszpanie wylądowali na wybrzeżu Meksyku w 1519 r. Dowodził nimi **Ferdynand Cortez**. Wyprawa liczyła 500 żołnierzy. Cortez wykorzystał przeciwko Aztekom wrogie plemiona indiańskie, z których stworzył armię. W ciągu roku udało mu się zająć Tenochtitlan, a do 1521 r. ostatecznie **podbić państwo Azteków**.

b) przewaga Hiszpanów nad Indianami polegała na:

- posiadaniu broni, której Indianie nie znali – broni palnej i armat,
- żołnierze hiszpańscy dosiadali koni, których w Ameryce nie znano – wydawali się potworami,
- Hiszpanie byli okryci żelaznymi pancerzami podczas gdy Indianie nie posiadali żadnej zbroi,
- Indianie byli przekonani, że Hiszpanie o białej skórze mają związek z bogami,

c) zwycięstwo było możliwe ze względu na:

- wzięcie za zakładnika króla Azteków Montezumy ,
- zetknięcie się Indian z całkowicie odmienną kulturą, która była dla nich niezrozumiała i dysponowała bronią, której nie znali,
- sojusz plemion indiańskich przeciwko Aztekom,
- epidemię wietrznej ospy, która zdziesiątkowała obrońców Tenochtitlan w 1521 r.
- bezwzględność hiszpańskich najeźdźców

d) 1524 r. – Hiszpanie pod wodzą Corteza opanowali miasta Majów w Gwatemali.

e) Do końca lat 20-ych udało się opanować Hiszpanom Półw. Jukatan.

3. Kolonizacja Ameryki Południowej przez Hiszpanów – podbój imperium Inków 1532 – 1534

a) dowódcą wyprawy został **Franciszek Pizarro**, który stanął na czele niewielkiej grupy ochotników (180 żołnierzy). Wyruszyli z Panamy do dzisiejszego Ekwadoru. Konkwistadorzy rozbili oddział Inków i wzięli króla jako zakładnika. mimo wypłacenia okupu Hiszpanie zamordowali króla, zajęli Cuzco i stamtąd prowadzili dalszy podbój państwa. Opanowali je w ciągu 2 lat.

b) czynniki, które zadecydowały o zwycięstwie Hiszpanów:

- wojna domowa w państwie Inków pomiędzy królem Atahualpą a jego bratem,
- posiadanie koni, których Inkowie nie znali,
- król Inków zignorował zagrożenia ze strony niewielkiej grupy najeźdźców,
- bogactwa Inków zadecydowały o tym, że Hiszpanie opanowali cały kraj

4. Organizacja imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie

- imperium hiszpańskie podzielono na wicekrólestwa :
 - (1) Nową Hiszpanię ze stolicą w Meksyku,
 - (2) Peru ze stolicą w Limie
- władze w wicekrólestwie sprawował wicekról mianowany przez króla Hiszpanii
- wicekrólestwo dzielono na prowincje, na czele której stał hiszpański urzędnik
- nowe ziemie schryścianizowano i włączono do organizacji kościoła katolickiego – utworzono arcybiskupstwa w Meksyku i Limie, a wicekrólestwa pokryła siatka administracyjna Kościoła,
- na terenach zamieszkałych przez Indian pozostawiono organizację plemienną pod warunkiem przyjęcia lennego poddaństwa wobec Hiszpanii.

5. Kolonizacja Nowego Świata przez Hiszpanów:

- szybki rozwój osadnictwa – w XVI w. 50 tys. osadników, w XVII w. – 200 tys. osadników,
- powstanie olbrzymich majątków ziemskich; każdy osadnik otrzymywał ziemię razem z Indianami, których zniewolono. Uprawiano trzcinę cukrową, pszenicę, ryż, winną latorośl; hodowano bydło. Osadnicy płacili podatek, który zasilał skarb królewski.
- rozwijało się górnictwo – wydobywano głównie kruszczyce, których brakowało w Europie,
- chrystianizacja Ameryki Środkowej i Południowej – budowa klasztorów, kościołów, zmuszanie Indian do przyjęcia chrześcijaństwa,
- przyjęcie przez ludy Ameryki języka hiszpańskiego (Ameryka Łacińska) i portugalskiego – Brazylia,
- doszło do mieszania się ras – pojawili się Metysi (skutek wymieszania rasy białej i czerwonej).

6. Podboje Portugalczyków w Ameryce Południowej – Brazylia

a) ok. 1500 r. odkrycie Brazylii przez **Pedro Alvares`a Cabral`a**. Około 40 lat później Portugalczycy rozpoczęli kolonizować Brazylię. W przeciwieństwie do Hiszpanów, na wschodzie kontynentu, nie odkryli jednak żadnych skarbów.

b) organizacja kolonii:

- podstawą gospodarki stała się uprawa trzciny cukrowej,
- tworzone olbrzymie plantacje, na których wykorzystywano niewolniczą pracę Indian,

c) skutek – wyniszczenie populacji Indian, sprowadzenie czarnoskórych niewolników z Afryki.

7. Kolonizacja Ameryki Północnej – początek XVI wiek.

- a) Anglicy – pierwszą kolonią została Wirginia. W 1634 r. powstała konfederacja złożona z 4 kolonii – Nowa Anglia.
- b) Francuzi – w XVII w. założyli pierwszą kolonię nad rzeką św. Wawrzyńca.
- c) Holendrzy – w 1626 r. założyli Nowy Amsterdam nad rzeką Hudson (późniejszy Nowy York).
- d) cechy:
 - Indianie stali na niższym poziomie rozwoju i nie stawiali większego oporu,
 - kolonizacja obszarów o niewielkim zaludnieniu,
 - stopniowe zagarnianie ziemi Indian i spychanie ich w głąb kontynentu,
 - zakładanie farm, na których pracowali imigranci z Europy lub Afrykanie (niewolnicy).

8. Znaczenie ekspansji kolonialnej

- podjął całkowicie zmienić Nowy Świat,
- fizyczne wyniszczenie Indian i zmuszanie ich do niewolniczej pracy doprowadziło do zmniejszenia się ich populacji,
- w obu Amerykach wprowadzono europejski system społeczny i gospodarczy,
- zniszczono cywilizacje stojące na wysokim stopniu rozwoju,
- tożsamość kulturową zachowali jedynie Indianie zamieszkali w trudno dostępnych regionach,
- sprowadzenie niewolników z Afryki zmieniło demografię Nowego Świata,
- żywienie gospodarcze na Starym kontynencie – wielu mieszkańców Europy czerpało korzyści z handlu atlantyckiego,
- sprowadzenie tysięcy ton kruszców do Europy spowodowało ich dewaluację (spadek wartości),
- Hiszpania i Portugalia przekształciły się w monarchie kolonialne – mocarstwa, które posiadały środki do prowadzenia wieloletnich wojen,
- obszar nowych kolonii stały się terenem rywalizacji mocarstw europejskich.